

16/2/17

בית המשפט העליון

בע"מ 1059/17

לפני: כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין

המבקש: פלוני

נגד

המשיבה: פלונית

בקשת רשות ערעור – ובצדה בקשת עיכוב ביצוע – על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז (השופטות מ' ברנט ווי פלאוט והשופט צ' ויצמן) מיום 2.1.17 בעמ"ש 10884-03-16

בשם המבקש: עו"ד מיכאל זילברברג

החלטה

א. בקשת רשות ערעור – ובצדה בקשת עיכוב ביצוע – על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז (השופטות מ' ברנט ווי פלאוט והשופט צ' ויצמן) מיום 2.1.17 בעמ"ש 10884-03-16, במסגרתו נדחה ערעור המבקש על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה בפתח תקוה (סגנית הנשיאה ר' מקייס) מיום 20.1.16 בתמ"ש 25893-10-11. עניינה של הבקשה זכויות המשיבה בבית מגוריהם של המבקש והמשיבה, אשר נרכש על-ידי המבקש טרם נישואיהם, אולם שופץ והורחב במידה ניכרת בזמן הנישואין.

רקע

ב. המבקש והמשיבה נישאו בשנת 1978 ולהם שלושה ילדים בגירים. המבקש עבד כיוור ים, ולכן היה מחוץ לבית כששה חודשים כל שנה, והמשיבה גידלה את ילדיהם המשותפים ועבדה במשק הבית. החל משנת 2011 התבררו מספר תובענות בין הצדדים בבית המשפט לענייני משפחה, לרבות מזונות ואיזון משאבים; עניינה של בקשה זו במחלוקת אחת קונקרטית בין הצדדים – זכויות המשיבה בבית המגורים של

הצדדים, ולכן אתמקד בנקודה זו. טרם הנישואין, רכש המבקש מקרקעין ועליו בית בגודל 48 מ"ר; במהלך הנישואים שופץ והורחב הבית, נוספה לו קומה, וכיום שטחו 160 מ"ר. המשיבה טענה כי היא זכאית למחצית משווי הנכס, אף שזה נרכש עובר לנישואין, וזאת בנימוק שנסיבות העניין מלמדות על כוונת שיתוף עמה מצד המבקש בנכס. המבקש טען מנגד כי סעיף 5(א)(1) לחוק יחסי ממון, התשל"ג-1973, מחריג מפורשות מאיזון המשאבים נכסים שהיו לבני הזוג ערב הנישואין, ומכל מקום, משמרו בני הזוג על הפרדה רכושית בהלך נישואיהם, אין ניתן ללמוד על כוונת שיתוף קונקרטי בבית המגורים.

ג. בית המשפט לענייני משפחה קיבל את טענת המשיבה, וקבע כי היא זכאית למחצית מן הזכויות בבית המגורים. נקבע, כי נסיבות המקרה מלמדות על כוונת שיתוף ספציפי בבית המגורים, משהצדדים ניהלו חיי נישואין נורמטיביים במשך למעלה משלושה עשורים, אף אם חוו עליות ומורדות; וכך במיוחד, מששופץ הנכס והורחב במידה ניכרת עת היו הצדדים נשואים, והמשיבה אף הייתה שותפה לשיפוצים, והשקיעה בהם סכום כסף מסוים שהיה ברשותה – מענק פרישתה משירות קבע בצה"ל בגובה 42,000 ל"י.

ערעור המבקש לבית המשפט המחוזי נדחה. נקבע, כי המשיבה היתה מעורבת מעשית וכספית בשיפוץ בית המגורים ומכאן נלמדת כוונת השיתוף הספציפית – במקרקעין ובבית כאחד.

הבקשה

ד. בקשה זו מופנית כלפי פסק דינו של בית המשפט המחוזי, אולם למעשה מכוונת כנגד ההלכה שנשתרשה בבית משפט זה לעניין שיתוף בנכס חיצוני ספציפי, בדומה לטענותיו של המבקש בפני בית המשפט המחוזי (ראו פסקה 7 לפסק הדין בבית המשפט המחוזי). נטען, כי בית משפט זה הרחיב יתר על המידה את האפשרות לשיתוף בנכס חיצוני ספציפי, באופן המנוגד לחוק יחסי ממון ופוגע בזכות הקניין של הבעלים בנכס באופן בלתי מידתי. לא זו אף זו, נטען כי ההלכה שהשתרשה בבית משפט זה לאורך השנים מושתתת על עקרונות מארכסיסטיים, מבטלת בפועל את זכות הקניין הפרטי ומורה על חלוקת הקניין מחדש בחברה, וגם מטעם זה יש לשנותה.

לחלופין נטען, כי אף אם ניישם את ההלכה שנקבעה, לא הייתה בענייננו כוונת שיתוף בנכס. נטען, כי נישואיהם של בני הזוג היו נטולי אמון, והמבקש אף הבהיר

למשיבה פעמים רבות כי אינו מתכוון לחלוק עמה את הרכוש; וכפי שציינה המשיבה עצמה בעדותה, כמצוטט, "הוא [המבקש] צריך להתחלק איתי ברכוש והוא לעולם לא יסכים לעשות זאת" (פסקה 36 לבקשה). עוד נטען, כי המשיבה ניהלה חשבון בנק נפרד ובו הוחזקו כחצי מיליון ₪ אותם הבריחה טרם הפרידה; מכאן ניתן ללמוד, לפי הנטען, על שני אלה: ראשית, כי הצדדים שמרו על הפרדה רכושית ולכן לא ניתן להסיק כוונת שיתוף ספציפית בבית. שנית, כי הקניית הזכויות בנכס למשיבה לא תהא הוגנת, משהמבקש אינו זכאי למחצית מהכספים אותם צברה המשיבה כל שנות הנישואין בחשבונה הפרטי, שכן לא ידוע מקום הימצאם.

דיון והכרעה

ה. לאחר עיון בבקשה ובבקשת עיכוב הביצוע, וכן בפסקי הדין בהליכים עד כה, לא מצאתי להיעתר למבוקש. כידוע, רשות ערעור בגלגול שלישי ניתנת אך במקרים חריגים, המעלים שאלה משפטיות או ציבורית חשובה אשר חורגת מעניינם של הצדדים. הבקשה שלפני אינה באה באלה, משההלכה הנוגעת לשיתוף נכס חיצוני ספציפי – ובפרט דירת מגורים – נקבעה זה מכבר, ובתי המשפט בענייננו הלכו בתלמה ויישמוה בנסיבות הקונקרטיות של הצדדים (ראו למשל ע"א 4151/99 ברכה בריל נ' דב בריל, פ"ד נה(4) 709 (2001); בע"מ 5939/04 פלוני נ' פלונית, פ"ד נט(1) 665 (2004) (להלן עניין פלוני); בע"מ 4951/06 פלוני נ' פלונית (2006); בע"מ 1398/11 אלמונית נ' אלמוני (2012) (להלן עניין אלמונית)).

אכן, המבקש עותר להעטות על הבקשה אדרת כללית, שעניינה – לשיטתו – התרחבות יתר על המידה של הלכת השיתוף הספציפי, וזאת בנוסף לעיוות דין נטען בפרשה הספציפית. משאלתו, הנסמכת על פסיקה מכבר, היא לצמצם את ההלכה ולשוב לאי תחילה בסיסית שלה למעט מקרים יוצאי דופן, ולפירוש מצמצם של הדין הכללי. כבוד המשאלה במקומו מונח, אך מים רבים נשפכו בנהרי הפסיקה ופיתחו את ההלכה הנוהגת כיום, אשר נבחנת – אמנם – בכל מקרה לגופו, נוכח הקושי לקביעת "גבולות גזרה" מראש, אליו נבוא בהמשך. כידוע, בית משפט זה אינו נוהג לשנות מהלכותיו כדבר שבשגרה, וכפי שציין הנשיא ברק בפשטות, "סטיה מתקדים קודם של בית המשפט העליון היא עניין רציני" (רע"א 1287/92 אבנר בוסקילה, ראש המועצה הדתית טבריה נ' שאול צמח, מו(5) 159, 172 (1992); ראו גם בג"ץ 8150/15 דאוד אבו ג'מל נ' מפקד פיקוד העורף, פסקה 3 לפסק דינו של השופט זילברטל (2015)). בענייננו, ראשית, לא עלה בידי המבקש להצביע על טעם חריג הנדרש לשם דיון מחדש בהלכה הקיימת, הנדונה בבית משפט מזה שנים לא מעטות, תיק אחר תיק. שנית, לדידי מייצגת הלכה זו

מגמה ראויה, ועל כך בקצרה בהמשך. נראה כי עסקינן בהלכה הוגנת התואמת את הדין, כמובן תוך שיישומה כרוך בעובדות כל מקרה ומקרה.

ו. אכן, כפי שטוען המבקש, סעיף 5(א)(1) לחוק יחסי ממון מחריג מאיזון המשאבים לפי חוק יחסי ממון "נכסים שהיו להם [לבני הזוג] ערב הנישואין". אלא שכפי שנפסק בבית משפט זה במספר רב של פסקי דין, אין באמור כדי למנוע הכרה בשיתוף בנכס חיצוני קונקרטי בהינתן כוונת שיתוף מכוח הדין הכללי; כך במיוחד, כאשר ענייננו בדירת מגוריהם של בני הזוג (רע"א 8672/00 אבו רומי נ' אבו רומי, פ"ד נו(6) 175, 183 (2002); עניין אלמונית; עניין פלוני וההתייחסות בו ל"רוח העידן, פתיחת הדלתות לגישה שאינה 'פורמלית'... אלא בוחנת מצבים חברתיים ואישיים למהותם)). נקבע, כי על הטוען לשיתוף להצביע על "דבר מה נוסף" לחיי הנישואין עצמם המלמד על כוונת השיתוף, תוך שיש להקל בדרישה זו ככל שמדובר בדירת המגורים; בין הפרמטרים אותם יש לקחת בחשבון נכללים משך הנישואין ומשך התקופה בה התגוררו הצדדים בדירה המשותפת, אורת השיתוף הכלכלי כמהלך הקשר וכן שיפוף משמעותי משותף בנכס (ע"א 806/93 יהודית הדרי נ' שלום הדרי (דרחי), פ"ד מח(3) 692, 685 (1995); ע"א 1915/91 אסתר יעקובי נ' עזרא יעקובי, פ"ד מט(3) 529, 573 (1995); עניין אלמונית, חוות דעתו של השופט עמית ורשימת אמות המידה שנסקרו בה). כפי שצינתי בהקשר זה בעבר, "גבולות הגזרה" אינם חדים, אך כך מטבע הדברים: אי אפשר לקבוע כללים ברורים באשר לכל האפשרויות שמזמנת המציאות האנושית" (בע"מ 10734/06 פלוני נ' פלונית, פסקה ה' (2006)). גם אין תיק זה שלפנינו מתאים להידרשות למודל "הקהילה המשפחתית" – המשפחה כ"קהילה" – ששירטט פרופ' שחר ליפשיץ במאמרו "החלת השיתוף הספציפי מכוח הדין הכללי על נכסים מלפני הנישואין ועל ירושות ומתנות בעידן של חוק יחסי ממון" (הון משפחתי א' 2, נובמבר 2014) ובמיוחד בספרו השיתוף הזוגי 63-79, 183-191 (2016), ובין השאר נכלל בכך היפוך הנטל הראייתי בכגון דא בהתקיים תנאים מסוימים (וראו – עם זאת – דברי השופט דנציגר בעניין אלמונית). במישור הכללי אציין, כי בדומה לפרופ' ליפשיץ, סבורני כי אין לראות את הזוגיות ככלל כשותפות מסחרית-כלכלית אלא בהקשר על "הקהילות המשפחתיות" – ולטעמי מונח מתאים לכך הוא "הבית המשפחתי", וכמות שנודמן לי לציין בערב השקה לספר השיתוף הזוגי (לשכת עורכי הדין ירושלים, י"א באלול תשע"ו (14.9.16)), "נזכור, זוגיות אינה רק עולם כלכלי... היא עולם של רגשות, אינטימיות, לעתים אהבה ענקית ההופכת לאיבה ענקית לא פחות, ואלה גורמים שעלינו לשקול, בהצבת התיאוריה ובמבחן המעשי. תפקיד בתי המשפט בסופו של יום הוא לנסות להגיע, בתוך מה שלפניהם, לתוצאה שיש בה צדק, בגדרי הדין".

ז. בענייננו ומעבר לצורך, אציין כי דומה שלא נפל פגם בשני פסקי הדין הקודמים, כפי שקבע בית המשפט המחוזי ולפניו בית המשפט לענייני משפחה, המבקשים ניהלו קשר זוגי נורמטיבי, שידע עליות ומורדות, במשך למעלה משלושה עשורים. נוכח שהותו של המבקש מחוץ לבית מגוריהם של הצדדים לתקופות ממושכות, מתוקף עבודתו, נטלה המשיבה חלק מרכזי בגידול הילדים ובניהול משק הבית המשותף. בנוסף, הצדדים ניהלו חשבון בנק משותף שבו הופקדה משכורתו של המבקש וממנו שולם חלק ניכר מהוצאותיהם. יתר על כן, בית המגורים שופץ והוגדל באופן מסיבי במהלך הקשר, מ-46 מ"ר ל-160 מ"ר, תוך שהמשיבה היתה פעילה בניהול השיפוץ ואף השקיעה בו מכספים שהיו ברשותה טרם הנישואין. על פני הדברים, די באלה כדי לקבוע כוונת שיתוף בבית המגורים, כפי שקבעו בתי המשפט הקודמים, גם אם לא היו החיים "גן של ורדים". אשר לטענת המבקש כי הוברחו כספים על-ידי המשיבה, זו נדחתה עובדתית לגופה הן בבית המשפט לענייני משפחה הן בבית המשפט המחוזי (פסקאות 71-81 ופסקה 16 בהתאמה), ונסיבות המקרה אינן מצריכות את התערבותו החריגה של בית משפט זה בקביעות עובדתיות בגלגול שלישי.

ח. לא אוכל איפוא להיעתר לבקשת רשות הערעור, ובכך מתייתרת גם בקשת עיכוב הביצוע.

ניתנה היום, י"ג בשבט התשע"ז (9.2.2017).

המשנה לנשיאה

בית המשפט העליון

עמוד שער להודעת פקס

אל : קניר יהונתן

מספר פקס : 036960907

מאת : מזכירות בית המשפט העליון

מספר פקס : 02 6759648

מספר טלפון : 077-2703333

מועד השליחה : 12/02/2017 11:59:29

החלטה בתיק בע"מ 001059/17